

Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.

Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Hermann Heltberg Martin Bambamius

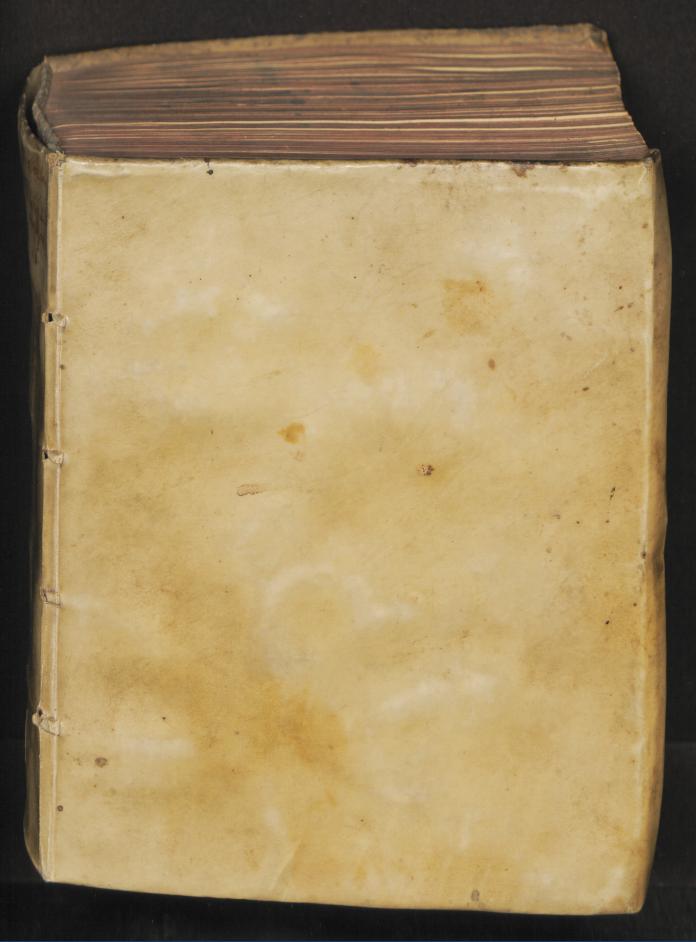
Exercitationum Logicarum IV. De Antepraedicamentis

Rostochi[i]: Myliandrus, 1610

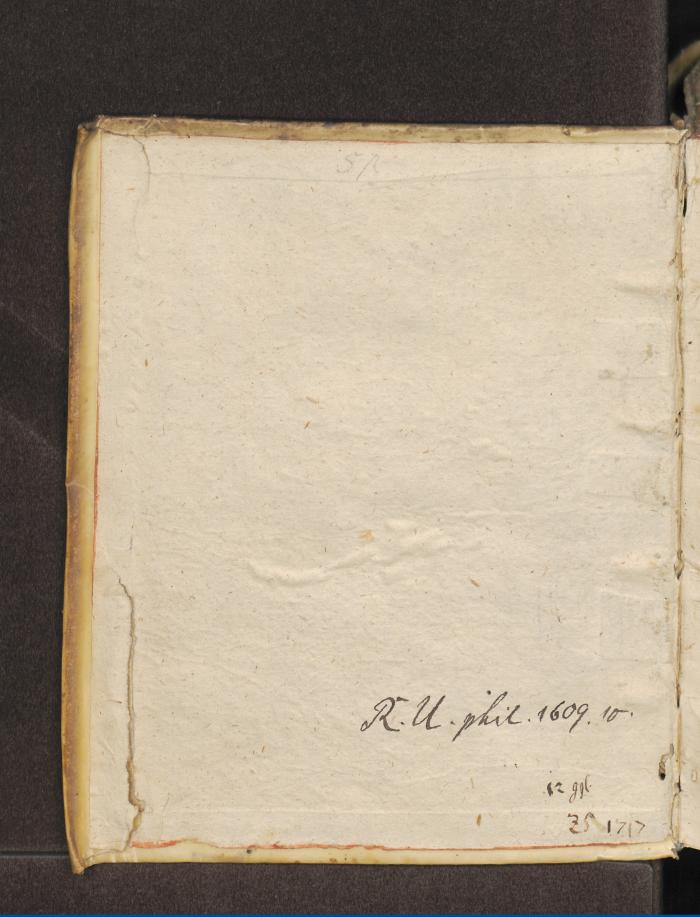
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729110397

PUBLIC

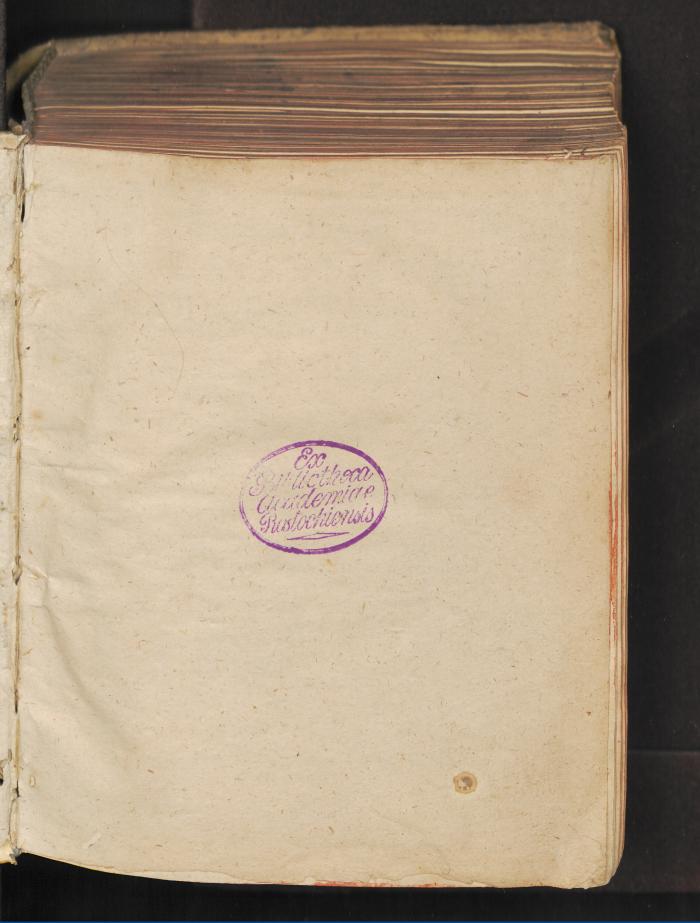
Druck Freier 3 Zugang

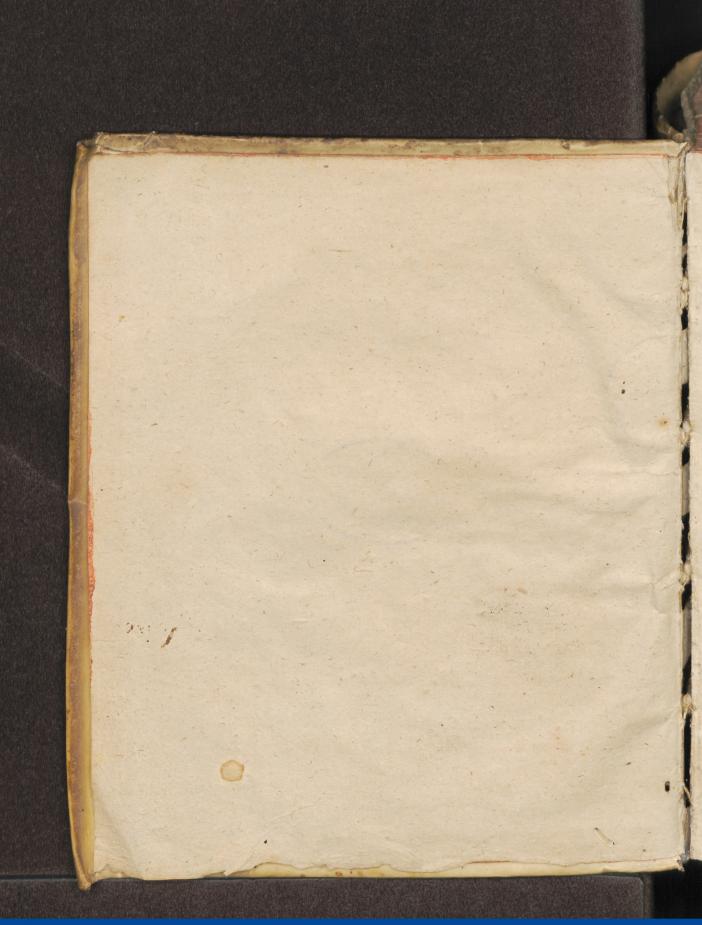

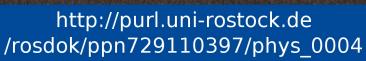

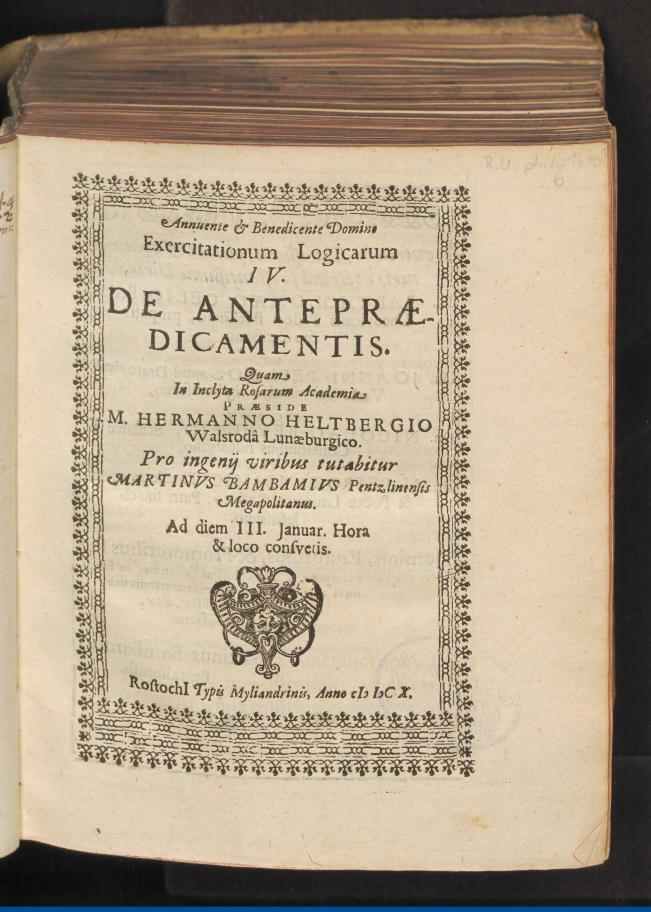

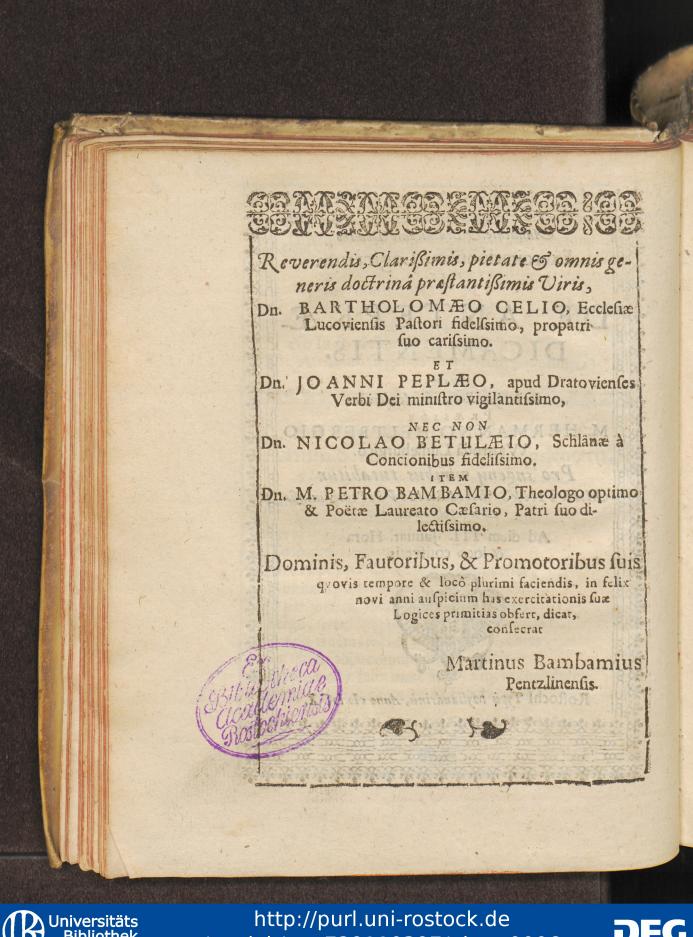

Procemium.

Vernadmodum Viatores, qui iter aliquod sunt ingressuri, ante ingressum e- justem de quibus dam, quibus admoniti, eò melius in codem versari, & ad propositum sibi terminum collimare possint, solliciti estiam, nobis, quibus Aristotelis Logicam

se solent; ita etiam nobis, quibus Aristotelis Logicam breviter percurrere est animus, de quibusdam, quorum adminiculo eò dexterius illud ipsum præstare poterimus, prospicere voluimus. Primò enimitineri nostro Logico quinqs exercitationes præmitimus, duas de Philosophiæ, & duas de Logicæ naturâ & essentiâ, & unam de modis Prædicandi, seu ut vulgò vocant de quinq; Prædicabilibus. Restaritaq; jam, ut iter nostrum Logicum ingrediamur & quid Aristoteles, & ejus interpretes tradant & præcipiant videamus. Fecit autem Aristoteles sui operis exordium à doctrina rerum seu Prædicamentorum, issdemý; quendam tractatum, quem de anteprædicamentis inscripsit, ambiguitatem & variam significationem quarundam rerum enodantem, præmisit & anteposuit. Hujus igitur vestigijs insistentes, prius de Anteprædicamentis, & postea de ipsis Prædicamentis seu rebus, agemus.

Theorema Primums.

Anteprædicamenta sunt doctrina, ipsis prædicamentis non essentialis, ad ea tamen dextrè intelligenda multum conferens.

A.

Vtij

Vt ij qui praclari alicujus Regis vel principis theatra spectare & ascendere contendunt, paululum antequam intromittantur in vestibulo subsistere & commorari tenentur: sic etiam nos qui eximium illud theatrum rerum, Principis Logicorum Aristotelis ascendere conamur, prius illius vestibulum salutare, & in eo aliquantulum commorari cogimur. Pramisit enim Philosophorum princeps Aristoteles doctrina sua de rebus tractatum aliquem seu praludium aliquod, ad eam bene & dextre cognoscendam plurimum faciens, & nobis alijsve Aristotelica Logica amatoribus inserviens. Hanc igitur antequam ad reliqua ab Aristotele tradita II. progrediamur, aliquanto altius repetere & unam de eadem exercitationem instituere est animus. Definimus autem hoc praludium seu hunc Aristotelistracta-Ante palicamenta tum, qued sit doctrina ipsis pradicamentis non essentialis, ut hoc sint commonesta modo à doctrina ipsarum rerum és ipsas res continente distingua-sive pradicamentatur. Non enim eo animo ab Aristotele bac doctrina est proposita, Aut essentialis doctrina de rebus, sed ut quadam commentatio seu commonefactio de ijs esset, qua nos ad ambiguitate & variam quarundam rerum acceptionem & significationem intelligendam redderent aptiores. His ita dictis, quemlibet quid de bac doctrina antepradicamentali sentire & tenere debeat facile colligere & intelligere non dubitamus. Coonita enim alicujus disciplina essentiali declaratione & deinde ejusdem, quo valet & celebris est, usus enodatione, ipsam quog satis cognitam esse, manifestum est. Quod etiam in hujus doctrina declaratione quantum ad prasens institutum & negotium sufficere videtur, prastitimus. Primo enim bis verbis: Definitio Anteprædicamenta sunt doctrina prædicamentis ipsis non essentialis, ejustem essentiam & naturam aliquo modo declaravimus, & deinde his verbis: ad ea tamen dextre intelligenda plurimum conferens, ejusclem usum & utilitatem ostendimus. Proinde

Proinde jam nihil ulterius tractandum esse putamus, quem ut quot antepredicamenta sint, & quemnam quodlibet corundem usum obtineat, videamus & percipiamus

Theorema Secundum.

Anteprædicamenta sunt tria, Definitio, Divisio, & Regula.

Expedita definitionis natura, consequens jam erit at ad divisionem nos accingamus. Ubi in principio statim vos monemus, varie à varys hunc tractatum fuisse divisum. enim, ut & nos, tres ejusdem partes, constituere voluêre, Definitionem videlicet Divisionem & Regulam. Quibudam verò septem antepradicamenta constituere placuit, tres videlicet definitiones, ut univocorum, æquivocorum & Denominativorum, duas divisiones, primam corum quæ sunt, alteram eorum quæ dicuntur, & deniq; duas regulas. Ubi dicimus nos pro uno codeg, astimare, sive quis constituat septé in specie, sive tria antepradicamenta in genere. Res nouna eademá, manes, Suna eademá, in quavis sententia divisio, modo cuilibet sententia & opinioni justa & conveniens adhibeatur enedatio.

Nos enim quando tria antepradicamenta esse asserimus Per Trinanim nimernju septenarium aliorum numerum non tollimus & negamus. Per definitionem enim in genere, definitionem Univorum, & aquivocorum, & Denominativorum, volumus intellectam. Atg. hac ratione unico vocabulo brevitatis studio ducti, tres definitiones exprimere voluimus, ut sensus esse possit, antepradicamenta generaliter considerata, tria constitui possunt, Definitio, ita tamen ut nominationis definitio aquivocorum, univocorum, & Denominativorum in genere exprimatur: Divisio, ita tamen ut, divisio & corum que sunt, & corum que dicuntur subintelligatur, ?

ETRE-

Divisio ante pradi-

Septenwinm non tollie

& Regula, ita tamen ut regula de attributo & de diversis generibus non subalternatim positis unico hoc vocabulo efferatur. p refinitionem hairof II. Ex quo facile colligere est nos numerum septenarium non tollere, sed potius eundem confirmare, si modo attendatur quid Freeza dur, 11 per singula divisionis verba velimus exhibitum & intellectum. Eodem etiam modo & vice versa aliorum Philosophorum,, antepregulam, ant de pradicamentorum numerum septenarium constituentium senten-Attributo & de difet tia corroborari & ad trinarium numerum redigi potesti, si tres definitiones sub uno nomine contentas proferamus, & duas divisiones unico vocabulo contentas adducamus, & deniá, duas requ-

Theorema Tertiums-

(wam corroboraverit modo.

las unius regula nomine inclusas declaremus. Poterit itag, quis septem antepradicamenta esfe, poterit itidem tria tantum esfe afserere & affirmare, si modo eo quo nostra est corroberata sententia,

Definitio aut est æquivocorum, aut univocorum, aut denominativorum.

Hunc ordinem observat Aristoteles in doctrina sua antepredicamentali, incipiendo videlicer à doctrina definitionis, equivocorum, univocorum & denominativorum, ut apud ip sum lib.1. Categor: cap. 1. videre poterimus. Rationem autem ob quam Aristoteles tali ordine progredi & procedere debuerit affert Franc. Tolet: quando pradicamenta triplici posse modo considerari & ad se invicem comparari asserit. 1. Primo enim modo dicit pradicamenta considerari posse ratione ipsius Entis, cujus species & membra esse possunt, eo quo proximà disputatione dictum est modo. 7: Deinde unumquodg, pradicamentum respectu suorum inferioru, ut quando substantia consideratur respectu corporis animalis esc. Tertio

nativim. 1, 1, 1,

gritago 1, 1, ft 7.

3. Tertio primum pradicamentum substantia videlicet ad reliqua novem, & vice versa novem respectu primi. Ex hoc respectu & diversa hac comparatione Franciscus Tolet. harum trium desinitionum ordinem & necessitatem astruere & asserere conatur. Primo enim quando pradicamenta cum ipso Ente, cujus alique modo species appellitari possunt comparantur, tunc in ijs quandam aquivocationem oriri dicit, cum Ens ad decem ista summa genera seu pradicamenta habeat se aquivocè hoc est induat naturam generis aquivoci, ut Porphyrius in tractatu suo de modis pradicandi monuit. Secundo verò modo quando pradicamenta comparantur univocorum naturam exinde emanare & provenire asserit Tolet: Universale enim seu generalissimum & summum in aliquo genere Entis ad sua inferiora collatum induit naturam generis univoci & de issdem univoce pradicari potest, ut boc ipsum in proxima pracedenti disputatione suit declaratum. Tertio modo quando considerantur & comparantur pradicamenla, omnia ex illà comparatione respectu primi & vice versa denominativorum naturam induere autor est Franciscus Tolet; lib. 1. categor. cap. 1. aquiroca quaram, Sunt autem æquivoca quorum solum nomen com-Sint Side commo mune est, secundum nomen verò illud accommodata definitio seu ratio substantiæ diversa. Dicimus aquivoca solo nomine convenire, & unu idemá, nomen in utrog, retineri, ut in homine picto, & homine vero manifestum evadit. Hec enim duo Entia hac ratioue conveniunt, ut nomen Suscipiant, & hominis notione & nomine veniant Verumg enim & verum & pictum bominem nomino. Dicimus deinde aquivoca secundum illud nomen accommodatam definitionem sen substantia rationem habere diversam, ut in exemplo modo allato erit manifestum. Quando enim utrumá, definio, quodlibet esrum peculiarem assumit definitionem, & nihil nist folum nomen commune habent. Homo enim verus definitur animal ratio-

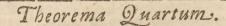
nale: homo verò pictus definitur tantum imago veri hominis, ab artifice quodam, qui veri hominis naturam imitatus cit, efformata. In hoc allato exemplo aquivocorum ab Aristocele tradita, & hic à nobis repetita definitio fit manifesta. Primo enim hac duo Entia home verus & homo pictus, folum nomen commune habent, & secundum illud nomen accommodatam definitionem diversam. Sic multis alijs exemplis aquivocorum naturam, ut canis modò sydus cæleste, modò animal terrestre siquificantis: item spiritus modò spiritum fanctum tertiams. S.S. trinitatis personam, modò animam hominis; tum denotantis, possemus declarare, nist ad reliqua ante pradicamenta nobis jam effet accedendum. Legatur Aristotel. lib.1. categor. cap. 1. Jacob. Martin. Disputat. Domest. Logic. 3. thes. 9. Regins poles libro 2. folio 347, 348,349,350,351, 352, 353, 354, 355 usupat 362 númerom.

HII. Ab aquivocis igitur ad univoca declaranda, justo jam TINIDOCA GURIII. re Gurdrumas ordine cum Aristotele procedimus. Definit autem Aristoteles univoca', quæ & nomen commune habent, & secundum illud nomen accommodatam definitionem eandem. Ex aquivosorum definitione univocorum ratio aliquo modo est manifesta. Univoca enim eodem modo quo aquivoca, nomen commune habent. Sic Homo & Lco univoca sunt, & commune nomen habent videlicet animalis. Hoc enim nomine conveniunt aquè ac aquivoca, cum & Homo & Leo animalia rectè dicanunivoca quoto de teur. Differunt autem hac ratione univoca ab aquivocis, quod ab oppindis illa tantum solum nomen commune habeant, er non definitionem secundum illud nomen applicatam eandem : baci vero non solo nomine communi, sed etjam substantia ratione aquali gaudeant. Vtergenim & homo & Leo animal dicitur, & etiam definitur. Sic Paulus, Jacobus, Henricus, Hermannus, imo omnia his similia invidua, ratione hominis univoca sunt, quia nomen habent idem, & secundum illud nomen accommodatam substantia Tam de petro parilo & c: pr pdicari ep (int hory &) gationem

rationem eandam. Reg: disput: Log.lib. 2. probl: 2. Greg. Horst Instit : Log. lib: 1. tract : 2. cap. 1. IV. Denominativa (unt quacung ab aliquo, ita ut differant Denominativa casu, appellationem habent. Dicimus denominativa ab aliquo na Sine Hapiviv appellationem habere, ut Physicus à Physica appellationem haber, quia propter Physicam seu qualitatem & scientiam illam corporum naturalium aliquis dicitur physicus: Sic Logicus à Logica denominationem & appellationem accipit suam. Propter Logicam enim seu facultatem benè ratiocinandi, quis Logicus dicitur G denominatur. Dicimus deinde, denominativa ita ab alio appellationem habere, ut casu boc est, fine ab eodem differant & discrepent, principio verò cum illo conveniant. Sic Physicus in principio cum Physica convenit, in fine verò ab eadem differt, & of fortis Abedo alienus est. Physica enim formam & naturam aliquam simplicem & absolutam; Physicus verò & naturam illam absolutam Granando Subjectum illud in quo eadem forma & natura inharet simul denotat & significat. Atg, has brevis est trium definitionum Conclusio frum definitionem aute: antepradicamentalium declaratio, qua usum & utilitatem earundem secum affert & innuit maximam. Prima enim ea est. Leon itilitates: wtilitas ut ostendat, & nos admoneat res eâ expressas quat: tales I utilitas apprivos corum. non posse in certum aliquod pradicamentorum genus, antequam distinguantur, & cuilibet sua definitio attribuatur collocari & reponi. Secunda ea est utilitas, ut ejus admonitione & ductu in- Z. militas unipologi telligamus, quasnam res in pradicamentis collocare & reponere debeamus, & quid Univoci termini sint, & totam pradicamentorum seriem ex univocis constare debere, discamus. Tertia de 13. unitas Denonig ea est utilitas, ut ex ea, Denominativum quat: utrumý, simul significat & denotat in nullo pradicamento posse collocari, & new attribute of gue of the content of the pradicamento posse collocari, & new attribute of the content o si qua sunt alia, ad pradicamentorum naturam cognoscendam famanzans aquipo : Aristandiscamus. Franciscus Tolet: lib. 1. in categor: ca fint in millo Aristotelis cap. 1. Regius lib. 2. Disputation. Logicar. pdicamento. probl. 2. crellig lib.1. part warm: de cuteg: fol.49. Theore-

Divisio aut est eoruni que dicuntur, aut corum quæ sunt.

Postquam cum Philosopho & ejustem interpretibus definitionem seu primum antepradicamentum sumus contemplati: jam cum is dem ad divisionis doctrinam enodandam & cognoscendam descedamu. Solent autem duplicem ut ex Theoremate prasenti constat, Philosophicum Aristotele lib. 1. categ. cap 2. afferre divisionem, unam eorum Entium seu rerum que dicuntur, alteram vero eorum qua funt. Francisc: Tolet: lib 1. categor. Arist. cap. 2. Regius lib. 2. disput. Log. probl. 2. Jacob. Mart. Disput. Logic. Domestic. disput. 4. thes 13.

Eorum autem quæ dicuntur dicit Aristotel quægoodicinsur, fin itquedam cum complexione, quædam sine complexione dicunmylexione, 2 quas Dam Sine Comples xione tur. Ad declaranda hac Aristoteles verba dicimus, cum complexione dici est, quando non unus aliquis terminus simplex solus, sed cum conjunctione & complicatione alterius profertur, ut quandò dico: Ignis urit: Homo vivit Hic enim non unus aliquis terminus simplex & folus, ut ignis, sed cum complexione seu combinatione alterius, videlicet wit, proferetur. Sic homo non solum, led cum also termino videlicet vivit conjunctus profertur. Ex his apparet cum complexione dici nihil aliud effe, quam dues simplices terminos conjunctos simul proferre, ut in exemplis modò allatis alifg innumeris evadit manifestum. Francisc. Toler. lib.I. categor. Aristotel. cap. 2. Jacobus Martin. Disput. Logic. Domeitic. 3. thel. 13.

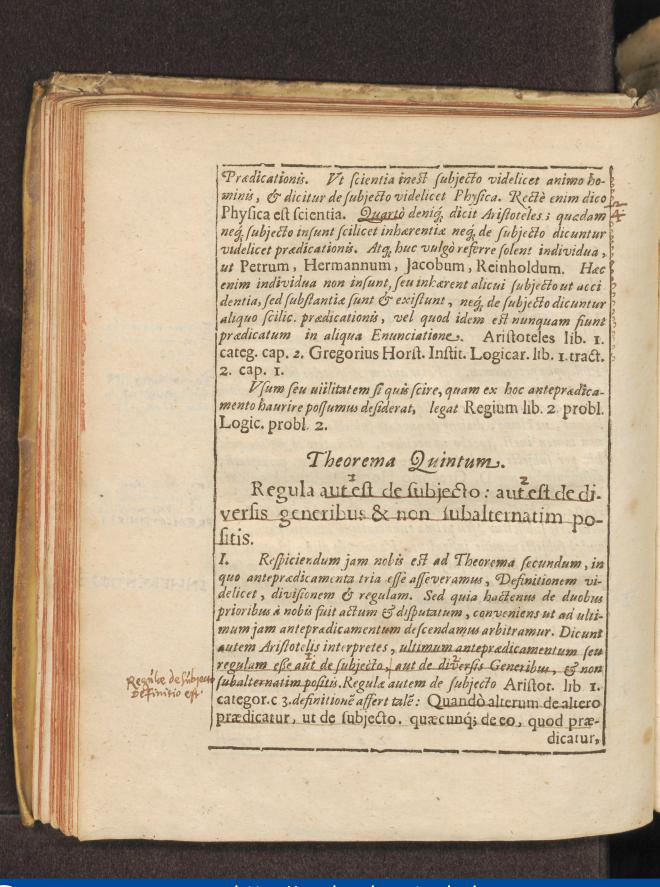
> III. Ex enodatione eorum que cum complexione dicuntur, Sine Confacile intelligitur quenam ea sint que sine complexione dicantur. Quemadmodum enimibi duo termini simplices conjuncti simul proseruntur, & propterea complexe dici dicuntur: ita hic à con-

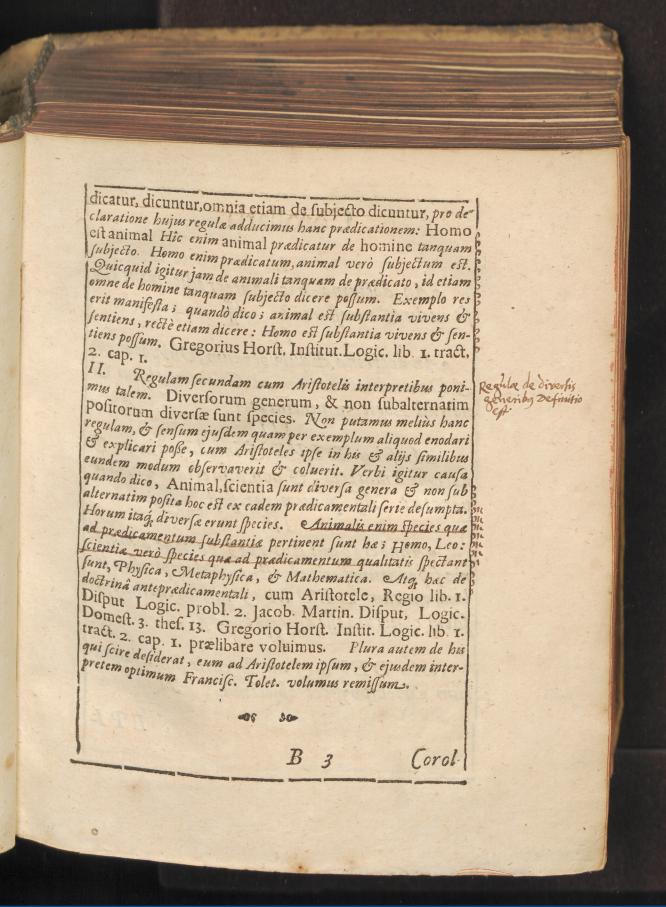
Fornm Exting

Prario sensu aliquis terminus simplex simpliciter & solus & non cum conjunctione alterius profertur & propterea incomplexe dici, dicitur. Ut quando dico. Homo, vivit, ignis, urit. Hic enim ?! quilibet horum terminorum solus & incomplexe prosertur. Homo enim est simplex terminus, vivit est simplex terminus, ignis est simplex terminus, urit est simplex terminus omnes g, sine com. plexione dici & proserri dicuntur. Aristotel. lib. 1. categor. 31 cap. 2. Regius lib. 2. probl. Logic. cap. 2. cred of lib 1 Post absolutionem prima Theorematis nostri partis, vi- Earnin Review fice delicet declarationem earum verum qua dicuntur, jam, ordine hoc ipsum postulante ad tractationem carum resum qua sunt cum Entium Errim qua Sunt: Philosophe procedemus. Facit autem Aristoteles lib. 1. categor. Farnm Renm qua cap. 2. ea qua sunt quadruplicia. Primo enim dicit, quadam Sint quadriplia: corum qua sent de subjecto aliquo dicuntur, in subjecto verò nullo sunt, ut Homo, dicitur de quodam subjecto videlicet Jacobo, non tamen inest Jacobo ut accidens. Vi autem eò melius quid hic per subjecti vocabulum quovis loco denotetur, percipiatis, distinguimus cum D. Gregorio Horstio Institut. Logicar. lib. 1. tract. 2. cap 1. inter subjectum pradicationis & inha- folicuriomis alirentia. Subjectum enim pradicationis est quod superiori in earentia. Subjectum enim pradicationis est quod superiori in eadem serie subijcitur, seu prima enunciationis alicujus pars, que PREDICATIONIS. 7. vulgo subjecti nomine insignitur. Vt quando dico: Homo est animal: hîc homo est subjectum, de quo animal tanquam subjecto pradicationis dicitur. Subjectum verò inharentia est quod INHERENTIA) Z accidenti subijcitur, quo modo sola substantia omnibus accidentibus subjecti loco, in quo inharent, subijcitur. Secundo dicit Aristoteles quadam in subjecto aliquo sun t, sed de nullo subjecto dicuntur: ut hic color, hac albedo in aliquo subjecto, vel homine puta petro, paulo sunt, tanquam subjecto inharentia: de nullo autem sul. Paulo sunt, tanquam subjecto inharentia: de nullo Autem subjecto videlicet Pradicationis dicuntur. Non enim dico Petrus est hic color vel hac albedo. Tertio loco dicit Aristoteles quadam in subjecto sunt scilic. inharentia, & de subjecto dicuntur (cilicet

Corollaria.

I.

An doctrina hac Antepradicamentalis sit utilu & necessaria? Aff.

11.

An doctrina Aquivocorum, Univocorum & Denominativorum ad Grammaticam & non ad Logicam pertineat?

III.

An solus DEVS & intelligentia re & ratione à materia, & non alia etiam Entia separata? Aff. prius negat. post.

IV.

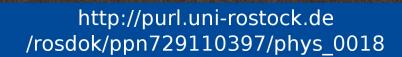
Anné ergò qui Ens re & ratione à materia separatum facit objectum Metaphysica solum tantum DEUM & intelligentias ejusdem objectum esse asserat? Aff.

V.

An DEVS & intelligentia sint adaquatum Metaphysices objectum? N.

EPI-

me and and and and and and and and Epigramma. Ad ornatissimum & Doctissimum Fuvenem MARTINVM BAMBAMIVM. F Esany, MARTINE, tuam Tritonia diva, (HELTBERGIO quam præside Solerti plectrôq; oris, calamôq; tueris.) Hic PALLAS ut conspexerat: Solvisse in taleis sua dicitur ora loquelas, Suo probans hanc calculo; BAMBAM, ova, vates; non degener est tibi Gnatus; Præsens id (inter cætera) Declarat non obscurè Melètema; propugnat Quod impigro conamine. Illius ergò tibi pulchra orsa probentur & ausa. Patrissat ecce, sat bene. Hæc PALLAS. tantæ placeant suffragia divæ, Tibi, MARTINE candide, Et quo cæpisti cursu perge acriter usque Magni Parentis æmulus: Te quoq; virgineo PALLAS sic inseret albo, Palmæqi reddet compotem. Eunoides Energy f. M. FLORIANVS CHENOBOSCVS, Francus G.

